

**ISAAC ALFARD VERMEI: EL NEBOT ESCULTOR
D'ISAAC HERMES VERMEI**

SOFÍA MATA DE LA CRUZ

La capella del Santíssim Sagrament, a la catedral de Tarragona, és prou coneguda per la seva importància històrica i artística. Recordem que és un dels exemples més notables de les obres sorgides d'aquell grup de clergues i mestres d'obres humanistes que formaren l'Escola del Camp.

De tot el magnífic conjunt renaixentista de la capella —segurament el millor de Catalunya— tant pel que fa a l'arquitectura com a la pintura i elements decoratius, se n'han fet diversos estudis.

Tanmateix, el segle XVI a Catalunya, i fins i tot a Espanya, necessita el que Fernando Marías, a la seva obra «El largo siglo XVI» (Madrid, 1989) anomena «microhistòries», és a dir, un estudi detallat dels artistes i les seves obres. El cinc-cents, per diversos motius, és un període encara no massa conegut.

És dins d'aquest esperit que volem presentar unes dades inèdites que vàrem trobar en el decurs de les investigacions fetes per a la nostra Tesi de Llicenciatura «El pintor Isaac Hermes».

Isaac Hermes Vermey va ser l'autor de les pintures del retaule major a la capella del Santíssim. Quan consultàvem la bibliografia referent a la capella, ens va sorprendre molt que fins i tot publicacions recents, com la de Joaquim Garriga *L'Època del Renaixement. El segle XVI* (Barcelona, 1983) mantenien una incògnita: l'autor de la talla del sepulcre de l'arquebisbe Antoni Agustín.

L'arquebisbe Antoni Agustín i Albanell, que ho fou de Tarragona entre 1576 i 1586, és una figura prou coneguda per les seves obres legislatives, filològiques i numismàtiques. També la seva intervenció dins del grup de l'Escola del Camp va ser molt important, impulsant i finançant obres com l'església de Sant Andreu de la Selva o la mateixa capella del Santíssim. Aquesta capella, tot i estar dedicada al Sagrament de l'Eucaristia, la va pagar l'arquebisbe, ja que finalment acabaria essent la seva capella sepulcral.

El 9 de març del 1592, el sagristà major de la catedral de Tarragona, Melcior de Biure, i el canonge Jaume Reig, ambdós marmessors del testament de l'arquebisbe Antoni Agustín, firmen unes capitulacions amb mestre Pere Requesens «arrencador de pedras», de la vila de Sarraí, per mitjà de les quals, i seguint un memorial previ, s'acorda que mestre Pere Requesens «arrencarà» trenta-tres peces d'alabastre, que «son de menester per a la sepultura de la bona memoria de don Antoni Agustí archebisbe de Tarragona». A totes les peces s'especifiquen clarament les mides, en pams, i la destinació de cadascuna en el conjunt de l'obra:

- Sis «per al frisso del pedestral (sic)»
- Dos «per als fullatges dels costats»
- Una «per al sol de la tomba»
- Una «per al lletrero»
- Sis «per la cornicha de la tomba»
- Cinc «per al principi de la difinició»
- Dos «per a la finició»
- Una «per a la creu»
- Una «per a les armes»
- Vuit més «que tinguen de llarc tres palms y dos palms en quadro» (Doc. 1).

Les peces damunt esmentades «han de ser de alabastre del mes fi (...) aparent y semblant a marmor y quesien les pessas blanques y lisses de fer no vetoses ni foradades ni ab vetes negres ni tacadas (...) y han de ser quadrades». El mestre tallador cobraria, pel seu treball, cinquanta lliures.

El seu sepulcre de marbre, dissenyat per Pere Blai, encara el podem admirar en una de les capelletes laterals. És una magnífica obra, amb decoració de fullatges grotescos.

Se sabia, doncs, que l'autor de la traça del sepulcre fou el mestre d'obres o arquitecte Pere Blai, que va rebre 40 lliures pel seu treball (Doc. núm. 1). Però l'autor de la talla era desconegut. Per mitjà de diverses informacions proporcionades per autors del segle XVIII com Jaime Villanueva o Antonio Ponz se suposava que l'autor de la talla havia estat un nebot d'Isaac Hermes, però no se'n tenia la seguretat. Per aquesta raó, totes les publicacions posteriors, fins i tot les actuals, ens diuen que la talla s'atribuïa a un possible nebot d'Isaac Hermes, però sense cap documentació que ho confirmés.

Quan fèiem el buidat dels *Llibres d'obres* de la capella, buscant dades al voltant de l'Isaac Hermes, vàrem trobar una referència al pintor, respecte al treball de pintura i daurat d'unes reixes que s'havien de col·locar al davant del sepulcre de l'arquebisbe. A la mateixa nota es fa constar que se-li paguen 40 lliures a compte «*per son nebot escultor en compte de les 120 lls. y se li donen per lo de la escultura de la sepultura que te a fer*». Aquest primer lliurament es fa el dia 9 de desembre del 1593 (Doc. núm. 2).

El 14 d'abril del 1595, rep 80 lliures «*complement de les 120 lls. se donen a son nebot per lo preu de dita sculptura de la sepultura*» (Doc. núm. 3).

D'aquesta manera queda plenament confirmat que l'autor de la talla del sepulcre de l'arquebisbe Agustín va ser, certament, un nebot d'Isaac Hermes. Però el seu nom encara era desconegut.

A l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona, vàrem consultar l'inventari de béns que es va fer tres dies després de la mort d'Isaac Hermes, el 23 d'abril del 1596. Aquest inventari havia estat trobat per Marià Carbonell, que va publicar-ne una petita part a *L'Escola del Camp de Tarragona en l'arquitectura del segle XVI a Catalunya* (Tarragona, 1986), inventari també mencionat per Joaquim Garriga. La part que ambdós autors citen fa referència als llibres i als quadres que es varen trobar a casa d'Isaac Hermes. Però, el que no esmenten és que, al final de l'inventari, que es va continuar el 24 d'abril del 1596, es fa constar la presència d'un nebot escultor, del qual en diverses ocasions es menciona el nom: Isaac Alfard Vermey, especificant, a més a més, que és el «*sculptori nevoti dicti diffunti*» (Doc. núm. 4).

Així, l'autor de la talla del sepulcre de l'arquebisbe Antoni Agustín ha sortit de l'anonimat. A l'inventari consta que se li abona una quantitat de diners i que rep les joies que posseïa Isaac Hermes.

Tot això ens ha permès d'establir una hipòtesi: Isaac Alfard Vermey podria ser l'Isaac Alfert o Alfret, que uns anys més tard va tallar els vuit capitells de marbre del sepulcre de l'arquebisbe Joan Terés, successor d'Antoni Agustín: va cobrar 6 lliures per cadascun, amb la condició de deixar-los ben acabats i allisats. Mossèn Sanç Capdevila, a *La Seu de Tarragona* (Barcelona, 1935), pàg. 64, reproduïx el text original, extret del *Llibre de l'administració de la marmessoria de l'arquebisbe Terés* (fol. 77): «*al mestre Isac Alfret pel preu fet de gravar, allisar i llustrar vuit capitells (...) per la talla o lavor de les pedres de marbre que sostenen la sepultura y pedra de jaspi hon esta lo cos*».

La coincidència de noms i d'activitats en un curt espai de temps i a la mateixa catedral de Tarragona és massa evident com per no atrevir-se a pensar que Isaac Alfard Vermey i Isaac Alfret eren la mateixa persona.

APÈNDIX DOCUMENTAL

DOCUMENT NÚM. 1

1594, 5 febrer, Tarragona.

Es fa pagament a Pere Blai de 40 lliures per la traça del sepulcre de l'arquebisbe Antoni Agustín.

A.C.T. Llibre de la causa pia de la capella del Santíssim. Fol. 69 v.

A 5 de Febrer 1594 es gira a M. Blay en compte del preu fet ditta sepultura. 40 lls.

DOCUMENT NÚM. 2

1593, 9 desembre, Tarragona.

Es paguen a Isaac Hermes 40 lliures en nom del seu nebot, a compte del treball que ha de fer al sepulcre de l'arquebisbe Antoni Agustín.

A.C.T. Llibre de la causa pia de la capella del Santíssim. Fol. 69 v.

A 9 de Decembre 1593 se gira a Ysac pintor per son nebot escultor en compte de les 120 lls. y se li donen per lo de la escultura de la sepultura que te a fer. 40 lls.

DOCUMENT NÚM. 3

1595, 14 abril, Tarragona.

Isaac Hermes cobra 98 lliures, 80 per al seu nebot, a compte del sepulcre, i 18 per pintar i daurar les reixes.

A.C.T. Llibre de la causa pia. Fol. 100.

Mes posen en data y han pagat a 14 de abril de dit any per partida de dita taula a Isach Hermes pintor 80 lls. complement de les 120 lls. se donen a son nebot per lo preu de dita sculptura de la sepultura y 18 lls. per lo fer del daurar y pintar y per donar color daurar les reixes de ferro que estan davant la dita sepultura per tot noranta vuit lliures. Appar. en dites cartes 70, 98 lls.

DOCUMENT NÚM. 4

1596, 24 abril, Tarragona.

Inventari de béns d'Isaac Hermes. Només transcrivim una petita part, la que fa referència al seu nebot.

A.H.P.T. Protocols Bernat Gendre. Inventaris i encants (1585-1597).
Fol. 48 v.

Dicto die mercury XXIII mensis aprilis et anno predicto MDLXXXVI Tarracone dictus Vener. Mathias Suau administrator prefatur predicta ora bona nobilia quae penes se ut supra confesso fuit tenere et possidere centesis pecunie quantitativus tam auri quam argenti in domo diffunti repertius et duobus anulis auri et quinque culleres y dues forquilles de argent et Libro de Memories et albarans predictis et tradit in comandam Isacho Alfard Vermey sculptori nevoti dicti diffunti (...).